

Indult BÉTSBOL Szeredán 21. Féb. 1787.

Római Sz. Birodalombéli Egyházi Történetek.

A 'kozelebb múlt 1786-dik esztendőben, edgy olyan nevezetes dolog történt a' Római Anya-fszentegyháznak piatszán, melynek párját edgy-nihány 100 eiztendök' elforgása alatt az Ekkléziái histó-riákban nem olvasunk: Jóltudja a' világnak tudósabb része, hogy azon Századokban, mellyekben a' tudatlanságnak sötétes fellege az Evangyéliomi tudomány-nak tiszta eget tfak nem egészszfen béborította, a' Pápai hatalom annyira nőtt, hogy a' szegény II. Henrik Római Császár kéntelenített tél közepén, edgy-néhányod magával Romába gyalog utazni, és VII Kelemen Pápától, a' ki akkoris kedves Mathildisénél az Engelszburghan mulatozott, mezittelen fővel és lábakkal kegyelmet és Birodalmába való vissz-za állittatáft konyves szemekkel instálui. Ezis ugyan

nem kevés gyalázattal esett a' Keresztény világ-
nak: de sokkal nagyobb kár háromlott reájja a' Ro-
mai Nunciusoknak, vagy Sz. Kémeknek e' Világnak
minden Tartományába való kiküldetésekből, a' kiket
nemcsak önnön költségeken pompáson tartani, hanem
edgyferemind minden Ekklesiái külső és belső jussok-
kat azoknak szabad tetszésekre bizui kéntelenek vol-
tak minden Fejedelmek. Igy vólt ez Európának min-
den országában eleinten; ily vólt a' Romai Sz. Bi-
rodalomban is; noha ezen Sz. Péter idegen halasztó-
ban való törvénytelen halázzálásnak fok magok jussok-
kat jólértő Fejedelmek számtalan ízben ellenemond-
ottanak légyenis, az Ekklesiái Krónikáknak tanú-
bizonylaga ízerént. — A' mostani Romai Pápa VI
Pius ugy gondolkozván, hogy a' mit a' vámon elvesz-
tett, a' Harmintzadon vizsziha nyeri; elvégezte ma-
gában, hogy ámbár eddig, semmi Nunciust nem
vólt légyenis Monokhiumban a' Baváriai mostan Uralko-
dó Fejedelenek Udvarában, ezen szokást talp-
ra állittsa, és oda Nunciust küldjön; ki midőn
egész Pápai hatalommal felruházratva a' múlt esztendőben
oda megérkezvén, az Ekklesiái dolgokban magának tökéletes és határnélkül való júst kívánt
vólna, némely Német országi Papi Fejedelmek,
a' magok jussokat másnak engedni nem kívánván,
elsőben ő Szentségéhez folyomodni és kérni ki-
vánták, hogy ezen régi törvényes szabadságokkal
ellenkező dolgot ne tselekedne. De az Anyaszent-
tegyháznak látható nagy Feje félvén attól, hogy
ez által tsalhatatlansága motskot szenvedne, ezen
szándékától edgy pertznyireis elállani éppen nem
akara. Melyrenézve, a' múlt 1786 esztendőben Kis-
alfizony havában, a' *Moguntziái* és *Salzburgi* Ér-
fekek, a' Romai Tsázzári Felséghez, mint a' Romai

Birodalom' fő Igazgatójához és oltalmazójához folya-
 modván, és ezen dologban valamint tanácsot, ugy
 fejedelmet kérvén, ő Felségétől elkezdett munkájok
 nem csak jóvá hagyatott; hanem az egész R. Sz.
 Birodalomnak Uralkodó Fejedelmei hathatós feleleté-
 vel arra intettek, hogy önnön nyakokat a' Romai
 járom alól, melyet olly sok Századoktól fogva huzni
 kéntelenek voltak, kivévén, előbbeni Iftentol ada-
 tott Fő-Papi és Püspöki jussokat vissza szerezzék. —
 Melynek törvényesen való vissza szerzésére a' *Mo-*
guntziai, Trevirumi, Coloniai és Saltzburgi Érse-
keknek Biztosli (Comissáriusli) Amisiában egyben
 gyűlvén, és önnön Urok' és a' Pápa között táma-
 dott pert meghányrón vetvén, sokáig függöben tar-
 tották a' tudos világ' várakozását, hogy vallyon ugyan
 ezen R. Sz. Birodalombéli Papi Fejedelmek en-
 gedneké a' Sz. Atya kivanfágának inkább, mint a'
 magok jussaiknak. — Azon Biztosok' gyűléseknek
 megirt Históriájából, a' melyis ezen folyó elzendo-
 nek elején Lipsiában és Frankfurtban (ezen titulus
 alatt: „Az Amisai Gyűlésnek Végezései, melyeket
 a' R. Sz. Birodalombéli 4 Érsekek magok kezek al-
 írásaikkal megerősítettek, a' Tsászári Felségnek jóvá-
 hagyó feleletével egyetemben valóságosan kiadattat-
 tak Lipsiában és Frankofurtumban 1787) világ elei-
 be botsáttatott, mindenek világosan kiteszenek.

Ezen irásnak elein jelentik a' fellyebb említett
 4 Érsekek, hogy ők a' F. Tsászártól ígért oltalom és
 fejedelem által felferkentetvén, Püspöki jussoknak,
 melynek gyakorlásában már edgynéhány Századok-
 tól fogva a' Romai Sz. széktől megakadályoztattak, ki-
 keresésére és helyre állítására egész erejeket vetni
 fogják. Megésmerik ők (a' mint ezen Könyvben írva
 vagon), hogy a' Romai Pápa légyen ugyan, és ma-
 rad-

radjon az Anyaszentegyháznak Feje és gondviselője, és az edgyeffélgnek középpontya. Tartoznak minden Kathólikusok ezen Fő eránt minden Ekklesiái engedelmlemmel és tisztelettel lenni; de egyéb méltóságai és különös jussai, a' mellyek az Ekklesiái Főséggel az első Századokban edgybe nem vóltanak kottetve, hanem idovel, az *Isidorus'* végezéseiből, a' Püspököknek nagy lárokkal folytanak, de a' mellyek mostanában költötteknek és hamissloknak lenni eléggé megpróbáltattak; azon Ekklesiái jusra éppen nem tartoznak, hanem tfak a' Romai Udvar által költettek; melyrenézve, minekutánna a' Romai Sz. Széken tett minden próbák sükeretlenek lettenek vólna, hatalmok vagyon arra a' Püspökeknek, hogy Istentől adatott jussaikban a' F. Tsászári segedelem által tökéletesen helyre állittassanak. — Illyetén okoskodásainak okai, azoknak következéseivel egyetemben ezen munkátskában feljegyeztettek, mellyeket a' Tudós Olvófcóknak kedvekért rövideden itten lesfogok írni:

„ A' Püspököknek, mint az Apostolok' követőinek, Helytartóinak tellyes hatalmok vagyon a' kötésre, és öldözásra minden történetekben, mellyekben az Anyaszentegyháznak arra szuksége vagyon; melyrenézve minden Püspökségeiben lakó személlyek, a' Vallásnak külső és belső dolgaiban nékiek alájok vettettek. Püspökségeikben lévő Papjoknak, önön Fő-Pásztoroknak hírek és engedelmekek nélkül, semmi Ekklesiái dologban mássivá folyyamadni nem szabad. Semmi különös szabadságoknak (Exemptio) helyye nints, hanemha ezt a' Romai Tsászár megerosította, és a' Birodalom közönségesen bévette. A' Szerzetesek nem kötelesek a' magok Generálissáiknak vagy más a' Birodalmon kívül lévő fejeknek engedelmeskedni — „2) Minden Püspököknek jussok vagyon

a' Törvényadásra, és ha elegendő okok vagyon, az azokból való feloldásra, p. o. vagyon hatalmuk a' Szerzeteseket, bizonyos okokból, tett fogadásaikból feloldozni. — „3) Jussok vagyona' Püspököknek némely szent Rendeléseknek vagy hagyományoknak más hasznosabb, és a' köz jóval inkább megedgysző végrevaló által fordítására. — 4) Minden másut ke-refett feloldoztatások (Dispensatiók) hasznosalanok és a' Romai Bullák, vagy Pa:antsolatok nem köte-lezhetnekfenkitis, a' Püspököknek megedgyszéseknélkül. 5) A' Pápai Követségének többé helyek nintsen, és a' Római Nunciások ezután csak mint Pápa Követtyei, ugy fognak tekintetni. — „ Az Apostoli fő, és all-Iróknak, Notáriusoknak Német országban gya-korlotthivataljoknak helye nem léfzen, hanem ha azok előre megvizáltatnak, és a' Püspöki Jegyző Köny-vekbe (Márticulákba) feljegyeztetnek. — „ Egyez-dül csak a' Püspököknek vagyon hatalmuk a' Papi jövedelmek eránt való rendelés tételre. — „ A' 6-dik Punktumban panaszkodnak a' Püspökök a' Concordatumok, az az: a' Pápának a' R. Sz. Bi-rodalombéliekkel való megedgyszések ellen, és 7-szer elvégeztetett, hogy semmi idegen Nemzetbéli Pap, a' Német Birodalombéli Papi jufnak eléréfere alkal-matos ne légyen, hanemha ezen Birodalomba előbb magát Hazafisittya, indigénáltattya. 8) A' Rómá-ban költ öldozások, Dispensatiók a' Birodalombéli Ekklesiái törvényeket felnem bonthattják. 9) VII. Gergely Pápa által talált, és IX. Gergely Pápa ál-tal Törvénybe vett Püspöki éfküvés, mellynek nem annyira az Ekklesiái engedelem, mint a' jobbágyi kötelefiség tzélja; tovább annyival inkább meg nem áthat, mivel a' Birodalombéli Püspökök az által ol-
lya-

lyatén dólgoakra köteleztetnek, mellyeket a' Birodalommal való szoros kötelelőgek szerént éppen meg nem tarthatnak; melyrenézve edgy ollyatén esküvés formáját kellett béhozni, mely mind a' Páp felsőfégével, mind a' Püspöki jussokkal megedgyezzen. — „ 10) Minthogy a' Római Püspökségek a' Püspökségért, és a' Romában készült Püspöki Palástjókért fizetni szokott nagy summa által igen nyomtatnak, óhajtatik, hogy ezen taxák az Erfségeknek és Püspökségeknek jövedelmekhez képest 2 Ezszendők elforgása alatt tartandó Nemzetbéli Papi-gyűlésben, vagy ha ez tökéletességre nem menne, a' Tsászári Felső és az egész Birodalom által meghatározattnak. Hogyha pedig az ily kornyúlállások között a' Romai Udvar ollyatén Palástot adni, vagy a' Püspököt megerősíteni nem akárná; (mivel Palástot adni csak annyit tézzen, miut az ujj választott Püspök hivataljában megerősíteni, mely alkalmatossággal a' Pápák edgy kis nyakravaló Viola színű Palástot szoktak az ujj Püspöknek 40 - 50 - 60 s több ezer forintokért küldeni, mely Palást tulajdonképpen 1000 krajczárt sem ér) a' Birodalombéli Erfségek és Püspökök fognak a' régi Egyházi fenytékben edgy ollyatén eszközt találni, mely által a' Romai Széknek tartozó illendő tiszteleteknek és engedelmel ségeknek megtartása mellett, a' magok Erfséki és Püspök hivataljokat, a' Tsászári Felsőnek óltalma alatt fogják minden akadály nélkül gyakorolni. — A' többi máskor.

Elegyes Tudósítások.

A' mi F. Monárkhánk kívánt egésséges állapotjának közepette a' maga Birodalmainak Körányozó Székeit a' métellyes Tagoktól tisztítván, é
annak

annak állapotját az igazság' egyenes finormértéki-
re huzni kívánván, a' tsalárdfág' Műhelyében ta-
nult Tisztviselők' helyet egyenes szívü, és kö-
zönséges hafzonra született érdemes férfiakkal foglal-
tattya; főt nem régiben kegyelmesen parantsolni méltó-
tótata, hogy azokat a' Tiszteket, kik a' magok
adóflágokat bizonyos idő alatt megnem fizetik, a'
a' Tanáts-székek' Présesi minden fellyebbvaló jelen-
tésnélkül utnak ereszfűék. A' Hiteleseknek az
adóflágot az illetén Tisztek' fizetéséből huzzák
le, mindenkor tsak annyit adván az ilyeneknek ke-
zekbe, a' mennyivel élhetnek; és ha a' Préses az
ilyeneknek hibáit elhalgatja, maga fog róllok számol-
ni. Ha valakik az illetének közzül, vagy hozfzas
nyavallya által lennének az adóflág' szerentféltenei,
az ilyeneket tartoznak ö Felfégének jelenteni, hogy
mód találtassék felfegittetésekben. — Nemis tsuda
hogy az adóflág, és a' Királyi Caslába való titkos
kotoráfzás annyira elbatalmozott; mert szemünkél
látjuk, hogy edgy Kantzalistának Felesége, kinek
tsak 400 forint fizetése, olly pompáson lépik a'
Világ' eleibe a' Bési Játeknézö helyen, mint az első
Hertzegné. — Edgy Bankó hivatalnál lévő ifjú Tisztetske,
kinek 600 forint fizetése, sem Felesége, sem gyer-
meke, azon kívül szuleitolis segittetik, a' minthogy egy-
szer 4000 forintnyi adóflágát fizetése édes Attya,
a' napokban 25 ezer forint adóflágért vonaték rá-
mára. — Noha tráf ö Felfége, és a' Papi Tanáts
bizonyosá tette a' Papokat nem régiben arról, hogy
az Adám' megelevenedett óldaltsontját vásárolniak
tellyesfiéggel megnem engedtetik; mégis a' napok-
ban ujra instántziát adánakbé a' Monárkhának edgy
nehányon, ennek megnyeréséért; mely instántziára
legot-

legottan tudtára adá ő Felfége a' Papi Commissiónak, hogy a' legelső Pap, ki e' végre infálni fog, a' Bolondok' házába zárattatik. E' jó' hír, a' szakáts-
 nékra nézve. — Az egek gyöznék leinni azt a' Cze-
 remóniát, mellyek a' F. Muszka Tsászárné már bi-
 zonyoson elkezdett uttyát megelőzték. Elégaz,
 hogy elindult, és a' viszketeges eszü Politikusoknak
 nem kis szeget ütött csak azzalis fejekbe, hogy a'
 nagy Hertzeg fiait magával elvivén, nem tudhatták
 bizonyoson, ha magáté, vagy a' nagy Hertzeg
 fiát szándékozik koronáztatni; minthogy a' Nagy
 Hertzeg és Hertzegnéis Pétervárából, és Musz-
 Országból eltávoztak. — A' Felféges Tsászárnak
 ezen uttyát, ezen hónapnak végére, vagy a' jövőnek
 elejére tsalhatatlannak határozzák, ki már nem
 Mohilofelé, hanem egyenesen Kersonésusnak indul,
 kéfértetvén fő Hadivezér *Kinszki*, és sok nagy
 Férfiakon kívül, keresztul a' Pusztákon, a' *Barkó* Magyar
 Huszár fergétől, és más Lovas néptől. s. t. —
 A' Hazugfágtól irtózván, nem merjük a' Törökről
 a' közönséges híreket írni. Olly hírek repdesnek
 Konstantzinápoly felől, hogy a' Török a' *Mahu-
 med Zászlójar*, mely a' Keresztényekkel való had-
 nak a' jele, már kifüggefztette, és hogy az Egyip-
 tomban hadakozott seregétis azért hívta volna visszla,
 hogy az Európai Septemvirális Tábla végezéseinek
 szaga alattomban orrába hatott; de ezek mind
 csak következhetők. —